

บันทึก

เรื่อง อำนาจมหาเถรสมาคมในการออกคำสั่งให้พระภิกษุสละสมณเพศ
ตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕

กรมการศาสนาได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๔๐๖/๕๖๐๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๓๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๓๒ วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๓๒ มหาเถรสมาคมได้พิจารณามติคณะกรรมการสงฆ์เกี่ยวกับกรณีสันติอโศก ซึ่งคณะกรรมการสงฆ์ได้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้มหาเถรสมาคมและทางราชการดำเนินการ รวม ๔ ข้อ คือ

๑. ขอให้มหาเถรสมาคมใช้อำนาจตามความในมาตรา ๒๗^๑ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มีคำสั่งให้พระโพธิ์รักษ์สละสมณเพศเสีย ทั้งนี้โดยฐานประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญา และไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งกับทั้งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง เพราะจากเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ปรากฏเด่นชัดว่าพระโพธิ์รักษ์ได้ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญาอย่างจงใจและต่อเนื่องอีกทั้งจงใจทำพระวินัยให้วิปริตคลาดเคลื่อนจากคำสอนของพระศาสนา และได้ประกาศตัวอย่างชัดเจนที่จะไม่ขึ้นหรือสังกัดอยู่กับคณะสงฆ์ไทย โดยได้พำนักอาศัยบ้านแทนวัดเรียกว่า พุทธสถาน

๒. สำหรับบุคคลที่เป็นบิณฑบาต ที่พระโพธิ์รักษ์จัดทำให้ปรากฏวาระเสมือนอยู่ในสมณเพศ โดยไม่เอื้อเพื่อต่อสังฆกรรมตามพระวินัย ให้ประกาศว่าบุคคลเหล่านั้นมิใช่ผู้ที่บวชถูกต้องตามพระวินัย อันมีผลทำให้ถือไม่ได้ว่า มีเพศเป็นสมณะ

แต่อาจจะมีบางคนอยู่ในฐานะที่ควรแก่ความเมตตากรุณา เพราะหลงเข้าไปยอมรับนับถือโดยรู้ไม่เท่าทันเล่ห์กลอันแยบคาย ถ้าบุคคลเช่นนี้คนใดประสงค์จะได้เพศเป็นสมณะโดยถูกต้องตามพระธรรมวินัย ให้มาแสดงตัว และแสดงความสัจจริงต่อพระสังฆาธิการ ตั้งแต่ชั้นเจ้าคณะจังหวัดผู้เป็นการสงฆ์ขึ้นไป และขอรับการบรรพชาอุปสมบท ปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยอันถูกต้องต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ ให้พระสังฆาธิการทดสอบความจริงและให้การอนุเคราะห์โดยควรแก่กรณี เป็นราย ๆ ไป

^๑พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕

มาตรา ๒๗ พระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยให้รับนิคหกรรมไม่ถึงให้สึกไม่ยอมรับนิคหกรรมนั้น หรือประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญา หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งกับทั้งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มหาเถรสมาคมมีอำนาจวินิจฉัยและมีคำสั่งให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

พระภิกษุผู้ต้องคำวินิจฉัยให้สละสมณเพศตามความในวรรคก่อน ต้องสึกภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ไดทราบคำวินิจฉัยนั้น

๓. ให้กระทำการประกาศนียบัตร ประกาศข้อเท็จจริงให้พุทธบริษัททราบโดยทั่วกัน เช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าได้ทรงกระทำมาแล้วในกรณีพระเทวทัต ตามความในพระวินัยปิฎก เล่ม ๗ ข้อ ๓๖๒ หน้า ๑๗๓

ทั้งนี้ โดยวิธีการต่าง ๆ ด้วยความหวังผลอย่างแท้จริง ภายใต้อำนาจหน้าที่และความสำนึกว่าฝ่ายที่กระทำความผิดนั้น ได้สร้างพลังห้อมล้อมไว้แล้วอย่างกว้างขวางและเป็นปึกแผ่น

๔. ให้กรรมการศาสนาแจ้งแก่พระภิกษุสามเณรทั่วพระราชอาณาจักรให้ทราบข้อเท็จจริงและมีให้คบหาสมาคมหรือให้ความร่วมมือใด ๆ แก่พระโพธิรักษ์และคณะที่พระโพธิรักษ์บวชให้ เว้นแต่ในกรณีที่กล่าวไว้ในข้อ ๒ วรรคสอง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือของบุคคลเหล่านั้นใช้บ่อนทำลายพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

มหาเถรสมาคมได้พิจารณาโดยละเอียดแล้ว มีมติเป็นเอกฉันท์เห็นชอบตามมติของคณะกรรมการกฤษฎีกาทุกประการ แต่สำหรับการดำเนินการตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฯ ตามข้อวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อ ๑ นั้น ให้กรรมการศาสนาปรึกษาหารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในปัญหาที่ว่า อำนาจของมหาเถรสมาคมที่จะมีคำสั่งให้พระภิกษุสละสมณเพศตามมาตรา ๒๗ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม หรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้พิจารณาปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าว กับได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมการศาสนา) แล้ว เห็นว่า หมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. ๒๕๐๕ ว่าด้วยนิคหกรรมและการสละสมณเพศ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการแก่พระภิกษุไว้ ๒ ลักษณะต่างกัน คือ

ประการแรก เป็นกรณีของการลงนิคหกรรมพระภิกษุเนื่องจากการกระทำล่วงละเมิดพระธรรมวินัยตามมาตรา ๒๔^๒ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการตามขั้นตอนในการพิจารณา วินิจฉัย โดยมาตรา ๒๕^๓ กำหนดให้มหาเถรสมาคมเป็นผู้ตรากฎหมายมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการลงนิคหกรรมขึ้น ซึ่งได้แก่กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม และเมื่อองค์กรซึ่งทำหน้าที่ชี้ขาดได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับ

^๒พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

มาตรา ๒๔ พระภิกษุจะต้องรับนิคหกรรม ก็ต่อเมื่อกระทำการล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และนิคหกรรมที่จะลงแก่พระภิกษุก็ต้องเป็นนิคหกรรมตามพระธรรมวินัย

^๓พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕

มาตรา ๒๕ ภายใต้อำนาจมาตรา ๒๔ มหาเถรสมาคมมีอำนาจตรากฎหมายมหาเถรสมาคมกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การลงนิคหกรรมเป็นไปโดยถูกต้อง สะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม และให้ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายที่มหาเถรสมาคมจะกำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม ให้มหาเถรสมาคมหรือพระภิกษุผู้ปกครองสงฆ์ตำแหน่งใด เป็นผู้มียอำนาจลงนิคหกรรมแก่พระภิกษุผู้ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยกับการกำหนดให้การวินิจฉัยการลงนิคหกรรมให้เป็นอันยุติในชั้นใด ๆ นั้นด้วย

นิกกรรมให้สึกแล้ว มาตรา ๒๖ “ได้บัญญัติให้สึกพระภิกษุรูปนั้นภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ไต่ทราบบำเพ็ญกิจ

ประการที่สอง เป็นกรณีที่ให้พระภิกษุสละสมณเพศซึ่งไม่ใช่กรณีอื่นใดแต่กรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ “ซึ่งกฎหมายให้อำนาจ”มหาเถรสมาคม”อันเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจปกครองคณะสงฆ์ที่จะวินิจฉัยและมีคำสั่งให้พระภิกษุรูปใดสละสมณเพศเสียได้หากปรากฏข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ คือ พระภิกษุรูปใดต้องคำวินิจฉัยให้รับนิกกรรมไม่ถึงให้สึก แต่ไม่ยอมรับนิกกรรมนั้น หรือประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยเป็นอาชญา หรือไม่สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่ง กับทั้งไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ผลของการวินิจฉัยและมีคำสั่งของมหาเถรสมาคมดังกล่าว พระภิกษุรูปนั้นจะต้องสึกภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ไต่ทราบบำเพ็ญกิจนั้น และได้มีบัญญัติตลอดไปถึงกรณีตามมาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ซึ่งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมืองมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุสละสมณเพศได้

จะเห็นได้ว่าทั้ง ๒ ประการนั้น กฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์ได้บัญญัติโดยแยกต่างหากจากกันโดยชัดแจ้ง และจากชื่อของหมวดที่ใช้ว่า นิกกรรมและการสละสมณเพศย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการแก่พระภิกษุตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ นั้นมิได้มีแต่เฉพาะในเรื่องของการลงนิกกรรมแต่ประการเดียว กรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ นั้น เป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะแก่ “มหาเถรสมาคม” ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดที่มีอำนาจปกครองคณะสงฆ์ ในการที่จะให้อำนาจพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งให้พระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งต้องสละสมณเพศในเมื่อต้องด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗ สำหรับกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๒๑) ว่าด้วยการลงนิกกรรมนั้น ได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินการในการลงนิกกรรมแก่พระภิกษุตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ เท่านั้น ดังนั้น เมื่อการดำเนินการให้พระภิกษุต้องสละสมณเพศตามมาตรา ๒๗ ไม่ใช่เป็นการลงนิกกรรมแล้ว กรณีดังกล่าวจึงจะนำกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยการลงนิกกรรมมาใช้บังคับไม่ได้

“พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕

มาตรา ๒๖ พระภิกษุรูปใดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย และได้มีคำวินิจฉัยถึงที่สุดให้ได้รับนิกกรรมให้สึก ต้องสึกภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่วันเวลาที่ไต่ทราบบำเพ็ญกิจนั้น

“โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

“พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕

มาตรา ๒๘ พระภิกษุรูปใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นบุคคลล้มละลายต้องสึกภายในสามวันนับแต่วันที่คดีถึงที่สุด

มาตรา ๒๙ พระภิกษุรูปใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาเมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว และเจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควรให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมีได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

มาตรา ๓๐ เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น

โดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) เห็นว่า มหาเถรสมาคมมีอำนาจที่จะสั่งให้พระภิกษุสละสมณเพศตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ ได้ โดยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๒๑) ว่า ด้วยการลงนิคหกรรม เนื่องจากมาตรา ๒๗ ไม่ใช่เป็นการลงนิคหกรรม

(ลงชื่อ) อมร จันทรสุมบุรณ

(นายอมร จันทรสุมบุรณ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๓๒